

In mani dei catalani!

Autor: David Garrido

Data de publicació: 08-06-2021

Temps era temps Catalunya, els Països Catalans, estaven plenament reconeguts. Fins i tot aconseguiren que catalans, nacionalment catalans, ocupessin el papat. El primer papa català fou Alfons de Borja (Calixt III). El seu nebot, Roderic, també arribaria al tron de sant Pere amb el nom d'Alexandre VI. Article d'En David Garrido per a El Temps

De segur que la frase, en toscà-italià, Oh Dio, la chiesa romana in mani dei catalani! els resultarà familiar. Ha estat reproduïda a tort i a dret en articles de pelatge divers. Està atribuïda al cardenal venecià Pietro Bembo, venecià de naixement i de boqueta, car ell frisava per una llengua italiana única. Vaja! Podem dir que ell se l'empatollà. Restà encisat pel toscà, que aprengué a la cort de Lorenzo il Magnifico de Florència. Fou nomenat cardenal en 1539 i —vatua!— fou un enamorat (si només platònic o també físic seria cosa a discutir) de la Lucrecia Borja, la filla del papa català Alexandre VI. Però, en fi, tot i ser persona reconeguda un cop els Borja passaren a la història, ell —sembla— recordava aquells temps d'Alexandre VI amb la cèlebre expressió esmentada.

Però deixem Bembo, a qui únicament hom li atribueix la frase, i centrem-nos en l'època d'in mani dei catalani. Fixeu-vos, no diu in mani degli spagnoli. I oh Déu! Quan diu catalani parla, en concret de dues papes naturals de Xàtiva i el corresponent exèrcit de criats, buròcrates i militars que els servien. De Xàtiva i catalans? Ai llas! Prepareu-vos: els del prucés ja estan escagassant-se, el Ximo —el de Morella— arrufa el nas, els piolins preparen les porres, el reietó de la Sarsuela amenaça amb un altre a por ellos, oé, el pare, mentrestant, pegant-se la vida pare al golf Pèrsic i als comuns, podem i succedanis els pilla lejos. La veritat és que, com etzibà el Galileo Galilei, eppur si muove. La terra és rodona i dóna voltes al sol, malgrat que encara hi hagi qui s'entesti a negar-ho. Doncs igual, la nació catalana és, existeix, de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó, a pesar dels espanyols i dels naturals catalans que —Pare, perdona'ls, que no saben el que fan— encara reneguen (per ignorància, per pusil·lanimitat, per mala bava o per omissió) quina és la seva pàtria.

Ara que encara cou el recent ridícul del Barça a Europa, als espanyols bé que els agrada fatxendejar dels èxits del futbolístic Real Madrid: 13 copes d'Europa. Cadascú s'envaneix d'allò que pot. I, si ens fiquem en matèria eclesiàstica, de papes, molts? Doncs mireu: Catalunya 2 (Calixt III i Alexandre VI), Espanya 0. N'hi ha un altre, de papa, que encara que aragonès bé podria figurar en la nòmina dels catalans, Pere Martines de Luna (Benet XIII), però, canònicament, és considerat antipapa. Deixem-ho en el 2 a 0. Quan Calixt III i Alexandre VI exerciren llur pontificat, això d'Espanya no anava més enllà d'una mera referència geogràfica, com avui parlem d'Escandinàvia, Europa o Indoxina. Ep! No descobreixo la sopa d'all i imagino que no cal afegir res més. Les societats, les nacions, són entitats diverses que transiten al llarg de la història, sotmeses a les vicissituds dels temps. A Catalunya —els Països Catalans— li tocà transitar per èpoques atziagues que la privaren de la independència política i l'annexionaren a dos estats que ni la comprenen ni —monàrquic o republicà, tant se val— la comprendran.

En època de plenitud nacional, d'independència, no existien els dubtes nacionals que el sistema de representacions espanyol i francès imposa als catalans (Catalunya = Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona). Vet ací el quadriprovincialisme eixorc, desmanyotat i de fireta que malda per reduir Catalunya al seu mínim possible. És, malauradament, un sentiment de base espanyolista que predomina, fins i tot en entusiastes —s'autoproclamen ells— independentistes. Encara no han entès, i és un axioma històric, que sense el País Valencià i les Illes no hi ha país dels catalans possible. Temps era temps, però, la concepció del país —sencer— era una altra. Eren —és clar!— els temps d'Ausiàs March, els temps de Joan Roís de Corella i la valenciana prosa, els temps quan el catalanesc brillava sense espanyol —o francès— que li bordés i enlluïa fins i tot la cort papal. El temps en què a cap mandatari catalanovalencianobaleà, val a dir-ho, se li acudia anar a Madrid, com un corderet, perquè l'empresonessin. Vaja! Que ningú se m'esvaloti: algú ho havia de dir. Ah!: i Barcelona i València estaven unides, ben unides, i eren ben solidàries.

A la mort de Nicolau V, a la imatge, hi hagué un conclave convuls. Els Colonna i els Orsini, que portaven la veu cantant, no es posaven d'acord i sorgí un candidat, d'antuvi, de consens, el bisbe de València Alfons de Borja. El nou papa jurà el seu càrrec en català i des d'aleshores el català es convertí en llengua àulica a la cort pontifícia.

El 24 de març de 1455 traspasà a Roma, malalt i decebut, Nicolau V, un papa a qui sorprengué la conquesta turca de Constantinoble (29 de maig de 1453), a la qual pretengué donar resposta, però fou debades. Els estats cristians ?la Unió Europea d'aleshores? no estaven per la labor. Definitivament, l'imperi grec cristià, l'hereu de l'imperi romà oriental dels temps dels cèsars, sucumbí, i el papa morí en un estat pròxim a la desesperació pel que considerava un perill imminent, els turcs, contra l'Europa occidental. A papa mort, doncs visca el papa! Un altre en vindria. Així ha sigut des de sant Pere. Els cardenals es reuniren en conclave per elegir un successor a Nicolau V i, vaja!, aparegué la política i els interessos de part. Per enèsima vegada esclataren les disputes entre els clans romans més poderosos, els Colonna i els Orsini, amb representació entre el cardenalat. De vint-i-un cardenals, només quinze eren a Roma quan traspasà Nicolau V: Prospero Colonna (romà), Latino Orsini (romà), Domenico Capranica (del Lací), Ludovico Trevisan (venecià), Pietro Barbo (venecià), Giorgio Fieschi (lígur), Filippo Calandrini (lígur), Guillaume d'Estaing (francès), Alain de Coëtivy (francès), Juan Carvajal (castellà), Juan de Torquemada (castellà), Joan Bessarió (grec), Isidor de Tessalònica o de Kiev (grec), Antoni Cerdà (català de Mallorca) i Alfons de Borja (català de Xàtiva). Atenció!: com podeu veure, Catalunya —la de debò, no la quadriprovincial— estava ben representada al conclave, al mateix nivell que Espanya, amb dos cardenals cadascuna.

El 4 d'abril, divendres sant, es reuní el conclave i a l'endemà els cardenals votaren. Colonna versus Orsini, eren els dos favorits, però cap dels dos assolí els vots suficients. Aleshores el grup encapçalat per Prospero Colonna es decantà pel cardenal Bessarió i, en contestació, el grup de Latino Orsini el rebutjà. I així, foren passant les votacions fins que ?eureka!? els cardenals pararen atenció en la presència d'un home venerable, ja ancià, que no exhibia pretensions. Si fóra per ell, acabem aviat i ens en tornem a casa. Aquest era el catalano cardenal dels Santi Quattro Coronati i bisbe de València Alfons de Borja. Ell fou, finalment, l'elegit, candidat de consens i home a qui un dia el dominicà i sermonejador Vicent Ferrer li vaticinà: «tu seràs papa i em faràs sant». Tenia aleshores, en 1455, setanta-set anys i, en el joc d'escacs que era la política pontifícia, representava ?això pensaven els romans? un papa de transició, puix que tothom, per l'edat que tenia, li augurava un pontificat curt.

El 8 d'abril, dimarts, Alfons de Borja fou proclamat papa. Elegí el nom de Calixt. Per què Calixt? El cardenal xativí ja apuntava maneres: trià el nom en homenatge a un altre papa, Calixt II, que imposà a l'emperador Enric V el concordat de Worms (1122) que posà fi a la querella de les investidures, o sia, al plet sobre a qui corresponia investir els càrrecs eclesiàstics. Tenia ben clar, el nou papa, que no se sotmetria al poder temporal. Alfons de Borja no pretenia ser un vulgar titella de ningú, inclòs el rei Alfons «el Magnànim» a qui havia servit. Si era papa manaria i manaria de debò, sense lligams que condicionessin el seu pontificat.

Elegit papa, Alfons, convertit en Calixt III, féu un jurament públic, urbi et orbi. Atenció!: Alfons de Borja era un home cultivat, amb coneixement acurat de la llengua llatina, però no féu servir el llatí per jurar. Era doctor en ambdós drets (canònic i civil) i havia estat professor a l'Estudi General de Lleida, com també l'altre cardenal català, Antoni Cerdà. Havia servit a l'Església, al papa Benet XIII, i a l'estat, al rei Alfons IV «el Magnànim», de qui es convertí en un dels seus principals col·laboradors. Des de 1444 cardenal, la seva vida transcorregué a Roma al servei de la Santa Seu, mentre a distància regia els afers de la diòcesi de València, de la que era bisbe des del 1429. El jurament d'inici del pontificat, com transmeteren els presents, el féu en la seva llengua materna catalana. S'ha conservat, però, en versió llatina, la llengua de l'Església, però in situ el pronuncià en català. En un moment tan transcendent en la seva vida i en la història de l'Església, Alfons de Borja, Calixt III, jurà en català tornar Constantinoble a la fe cristiana i anihilar la secta demoníaca del rèprobe Mahoma.

La notícia d'un papa català ?un papa català!? aviat arribà als Països Catalans. Bé, ja sé que aleshores la pàtria d'Alfons de Borja no era denominada exactament així, però quasi. Tampoc en deien llavors Corona d'Aragó i ja veieu l'enrenou que munten els esbirros baturricos del Sr. Lambán, quan els llibres de text de les escoles que escriuen «Confederació catalanoaragonesa». Ah!: i això que ara diuen «Espanya» ni existia ni ningú l'esperava. Bé, papa català, que era com Alfons de Borja es reconeixia entre els italians i com nacionalment l'adscrivien. A València, la notícia arribà el 18 d'abril i explica Melcior Miralles (Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim) que la seu de València organitzà processons per a celebrar-ho deu dies seguits amb repic de campanes. El Consell de la Ciutat també s'uní a la celebració i acordà, el dissabte 10 de maig, il·luminar les portes de Serrans, de Quart, de Sant Vicent i de la Mar i la torre de l'Esperó, i a l'endemà diumenge fer processó seguint l'itinerari de la del Corpus.

Bé, València celebrava l'elecció d'un valencià, natural de Xàtiva (en concret de la Torre de Canals), pontífex. València ho celebrà i també ho féu Barcelona. Els consellers de Barcelona es reuniren amb el Consell de Dotze per a escriure al nou papa felicitant-lo per l'elecció. El document diu així (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Consell de Cent, Deliberacions II-9):

«E après fon proposat en lo dit consell com ja tots són certs de l'elecció de nostre Sant Pare, qui solia ésser cardenal de València, e és català de nostra nació, molt benivolent en aquesta ciutat. E era estat mogut entre els consellers que per ells li fos escrit, pertinentment e deguda, e ab gran recomissió de la dita ciutat e ciutadans e habitants de aquella, e que li'n fos fet correu, e que fos escrit a algú qui fos ben servidor del dit nostre Sant Pare que li donàs la dita lletra».

Ostres!: imagineu una carta semblant del consistori de la Sra. Colau? O de l'anterior alcalde el Sr. Trias? Una carta felicitant un valencià perquè «és català de nostra nació»? En lloc d'això, però, els valencians reben plantofades i menysteniment, amb prucés o sense. I al sud del rierol de la Sènia, la brama contra Catalunya perquè hom sap, l'espanyolisme sap, que València és també Catalunya. És obvi. Aquesta és la causa de l'anticatalanisme, o més aviat antivalencianisme (aversió a la llengua i cultura pròpia dels valencians), al País Valencià i, bé, no descobreixo res de nou que ja no sàpiga qualsevol lector d'EL TEMPS.

Els romans, escandalitzats perquè un català era papa, de seguida exclamaren: Oh Dio, la Chiesa romana in mani dei catalani! Després li atribuïren la dita al Bembo. No foren els únics, puix que els catalans eren a Sicília i havien entronitzat el seu rei, rei d'Aragó també, a Nàpols. No ho negaré, al rei de valencians, mallorquins «catalans» estrictes, sards, sicilians i napolitans se li deia «rei d'Aragó». Algun problema? No pas. Al regne de Nàpols se li deia aleshores regne «de la Gran Sicília» i els napolitans no eren pas sicilians. Denominacions de l'època. Els venecians, davant l'elecció papal d'un català, restaren bocabadats, com exposa Antonio Guidobono al duc de Milà el 14 d'abril. Guidobono vaticinà que el poble romà lamentaria ser «recto da catalani» (regit pels catalans) i pel «re de loro catalani». Ep! El «rei dels catalans», el rei del papa, Alfons IV «el Magnànim». Però que s'empatolla el Guidobono? Heretgia! Els catalans no tenen rei! ?escriדassen les hordes mañicas del Lambán, també les blaveres, mentre al Ximo Puig se li erica el bisonyé. Els florentins també recelaven del nou papa perquè «regnano catalani» (regnen catalans), oh Dio!, i a Milà deien de Calixt III: «catelano, amico e partigiano et servidor stato della maestà del re di Ragona» (català, amic i partidari i servidor de la majestat del rei d'Aragó).

L'elecció de Calixt III coincidí amb l'època de plenitud nacional dels Països Catalans. El rei dels catalans estenia el seu poder a Sardenya, Sicília i Nàpols. Regnava aleshores Alfons IV el Magnànim, a la imatge.

En fi, que us diré? Valencians, «catalans» del Principat i de les Illes eren els súbdits del «rei d'Aragó» que l'ajudaren a conquerir Sicília, Sardenya i Nàpols. Els que finançaven i organitzaren les armades de l'imperi marítim del «rei d'Aragó». A Còrsega també ho intentaren però no reeixiren. Tots plegats, a Itàlia i per tota la Mediterrània, catalans. Aragó, com Madrid, no té platja. Què hi farem! No tenia platja al segle XV i no la té ara. Bé, vet ací la realitat del segle XV, a Itàlia, que aleshores no era la Itàlia estat nació amb la llengua toscana que tant li agradava al Bembo (l'italià) imposada, i també a la península Ibèrica. Una realitat ara rebutada per l'acció ideològica de la nació estrangera que sotmet els catalani en l'actualitat, amb la pretensió d'esborrar la història que la comunitat nacional catalana ha bastit al llarg de segles. Els espanyols no volen ni que el mot «català» aparegui als llibres de text. I a À Punt, la tele valenciana sorgida de les deixalles de Canal 9, el mot «català» està desaparegut. Al segle XV i al XVI, però, s'assumia sense cap problema que Calixt III era «català de nostra nació», a Barcelona, i que Ausiàs March era «caballero valenciano de nación catalán», a València (traducció al castellà dels poemes d'Ausiàs March per Baltasar de Romani, València, 1539).

Els valencians, doncs, no feien cares de pomes agres pel fet de ser i dir-se catalans. Els d'Oriola, per exemple, quan escriuen al rei, precisament a Alfons «el Magnànim», per la qüestió de la reivindicació d'un bisbat propi en 1433, diuen:

«Per ço que la major part e lo cap del dit bisbat és en les parts de Castella, aquell [el bisbe de Cartagena-Múrcia] se dóna a voler del rei de Castella. E per consegüent, pensar per vostra real celsitud que, a Castella e com s'atropa en lo dit bisbat tostemps, favorega e han acostumat favorir als de la nació castellana desfavorint als de la nació catalana».

Ep!: Oriola, 15 de desembre de 1433, acta del Consell oriolà. Els oriolans assumeixen conscientment que són de «nació catalana». Atenció!: al segle XV. I a Múrcia, quan anaven els oriolans, els deien ras i curt catalans: «ja ve lo català, ara pagarà», deien els funcionaris del bisbat murcians. Així ho explica Pere Bellot als seus Anales de Orihuela (1622). Vegeu: resulta que si un castellà pagava un florí, a un català (oriolà) se li exigien tres. Aquest costum espanyol de saquejar els catalans, siguin d'Oriola, de Mallorca, de Castelldefels o de Palafrugell encara perdura. En fi, catalanitat sencera, que ara obvien fins els del prucés. Com escriu l'historiador Martí de Viciàna (Libro tercero de la crònica de la ínclita y coronada Ciudad de Valencia y su Reino, 1564): «en Orihuela e su tierra siempre se ha guardado la lengua catalana, porque en tiempo de la conquista se pobló la tierra más de catalanes que de otras nasciones, de los quales heredaron la lengua, coraçón, manos y obras». I si a Oriola s'anomenaven catalans, també a Xàtiva i a València. Els italians no deien catalano o catalani debades.

El pontificat de Calixt III s'allargà fins al 6 d'agost de 1458 en què morí. Ah: beatificà Vicent Ferrer, només faltaria. Roma aleshores experimentà un avalot contra els catalani del papa, però hi restà la llavor, el nebot del papa Roderic, que es convertí temps a vindre en Alexandre VI (1492-1503), l'etapa de major florida dels Borja ?dels catalans? a Roma.

La història és l'únic antídote contra la burrera, que en aquest país nostre abunda, al nord i al sud de la Sènia. No trobo raó per a amagar la història i que aquesta no sigui, com deia Ciceró, magistra vitae (mestra de la vida) i ens guiï en el present. L'assumpció del que som, del que hem estat històricament, de la nostra personalitat forjada per la història, ens dignifica i ens fa lliures. Tant de delictes té el menyspreu ahistòric del barceloní indocumentat contra els valencians, quan confon el conflicte identitari valencià amb el tot, com l'aversion de l'ase blaver que brama contra Catalunya, o darrerament les paranoies del terciuista equidistant, encaparrat a inventar una nacionalitat valenciana separada de la catalana que mai no existí. Uns i altres, amb llurs diferències, se situen, però, sota els paràmetres de la ideologia hegemònica, la dominant, la dels a por ellos, oé!, la que el franquisme imposà a les aules en cada retrat de xiquet amb el mapa d'Espanya de fons. La ideologia que imposa que al País Valencià s'eviti aplicar el requisit lingüístic perquè els catalanoparlants no siguem discriminats per parlar la nostra llengua.

Qui té por del requisit lingüístic? Sembla que els del PSOE i Compromís molt. A Roma Calixt III parlava en català ?el seu valencià de Xàtiva? i no passava res. Els oriolans deien que eren catalans i ningú s'estripava les vestidures, era evident Aprenquem, si més no, una mica del passat. Ho dic a dretcient i apel·lant al seny, si ens estimem el país. Assumim el que som. Si no, ja veieu quin futur ens espera: ser espanyols de carcassa franquista i ofrenar glòries i diners al M. Rajoy, P. Sánchez o l'espanyolíssim de torn, als corruptes, als a por ellos, oé!, al reietó de pandereta que viu a Madrid i al pare pocavergonya instal·lat a Abu Dhabi.

23.08.2020

Per David Garrido

